

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

Τό μελόδραμα κρινόμενο σαν θεατρικόν Έργο, είναι είδος εξαιρετικά καλλιτεχνικό γιατί συνδυάζει τη δραματική δράση, με τη μουσική, τη χορογραφία, την ποίηση, τη ζωγραφική κι αυτή ακόμα τη μηχανική.

Τόν ΙΑ' (μ.Χ.) αιώνα εμφανίζονται μελοποιημένα εκκλησιαστικά δράματα κι άργότερα, τόν ΙΔ' αιώνα τά τά λεγόμενα μυστήρια.

Σύγχρονα σχεδόν τότε και παραλλήλως πρός τά εκκλησιαστικά θέματα, έμελοποιήθηκαν μερικές τραγωδίες και κωμικά παιχνίδια της εποχής εκείνης, όπου ή μουσική άπλως συνώδευε τά διάφορα άσματικά μέρη.

Αυτή με λίγα λόγια είναι ή πρώτη άρχή του μελοδράματος και πάνω στο πενιχρό αυτό ύλικό δημιουργείται, σόν τώ χρόνω, από τό 1550 κι έδω, τό βυζαντικό μελόδραμα του Ιταλικού τύπου (*bel canto*) με πατριδα τή Φλωρεντία και με βάση τή μελοποίηση ίδιως άρχαίων έλληνικών τραγωδιών. 'Ο μεγαλοφυής συνθέτης Μοντεβέρντε μετά τά 1600 εισάγει τήν όριστική μορφή του σοβαρού μελοδραματικού είδους, θεωρείται δέ ό ίδρυτής της μουσικής τραγωδίας, και ό μέγιστος καινούριος της λυρικής μουσικής ιδέας. 'Ο πολύς Γκλόουκ συνέχισε άργότερα τήν αρχιχεύεισα μελοδραματική γραμμή και τό όφος του μουσικού αυτού είδους από τόν Μοντεβέρντε, κι ανέδειξε τό λυρικό δράμα κατά τόν πιο άριστοτεχνικό τρόπο, έμνεσόμενος κυρίως από τις άρχαίες τραγωδίες με τήν άπέριττη

λιτότητα της μεγαλόπνοης μουσικής του, μάς έδωσε άφθαστα λυρικά άριστουργήματα, όπως τήν «'Ιφιγένεια έν Ταύροις», τήν «'Ιφιγένεια έν Αούλιδι», τόν «'Ορφέα» τήν «'Αλκηστι» κ.ά.π.

'Ο τύπος αυτός του μελοδράματος διατηρείται μέχρι τό τέλος του ΙΗ' αιώνα σχεδόν άναλλοίωτος, είναι δέ περίπου όπως ό γνωστός Ιταλικός τύπος, όπου ή άπο σκηνής δράση, μελοποιημένη, βοηθείται από τήν όρχήστρα, δίχως όμως ή σχέση ποιητικού κειμένου και μουσικής νά ξεπερνά τά όρια της άπλης συμπληρώσεως της δράσεως από τή μουσική, που μόνο βοηθητικό έχει ρόλο.

Γιά τήν καλύτερη όμως, κι ακριβέστερη παρακολούθηση της εξέλιξης του μελοδράματος, βρισκουμε πως σκόπιμο είναι ν' αναφέρουμε έν συντομία τις πρώτες προσπάθειες που έγιναν κατά κειρούς στις διάφορες χώρες για τήν εισαγωγή, κι άργότερα τήν τελική επικράτηση της ιδέας του μελοδράματος.

Στή Γαλλία στα 1647 κυρίως εισάγει τό μελόδραμα ό **Μαζαρίνος**, πολιτικός αλλά και καλά εκπαιδευμένος μουσικός, που δίνει ένα έργο του περιώνυμου τότε Ιταλού συνθέτη **Λουίτζι Ρόσι**. Παρά τήν έπιτυχία που όσημείωσε ή παράτασι, σάν ιδέα και σάν έκτέλεση, τό νέο αυτό μουσικόν είδος δέν άρεσε τό

πολύ κοινό, όπως και οι μετέπειτα νέες προσπάθειες δύο άλλων συνθετών, των **Καμπέρ** και **Περέν**, που κι αυτές απέτυχαν.

Ο Φλωρεντινός όμως την καταγωγή συνθέτης **Λούλυ** στάθηκε άπειρος πιο τυχερός από τους άλλους και συντομώτατα απέκτησε την αγάπη και τον θαυμασμό του Γαλλικού κοινού σαν συνθέτης μελοδραμάτου. Η φήμη του άπλωθηκε σ' όλη την Εύρωπη, τα μελοδράματά του δέ γίνονται περιζήτητα. Το μουσικό της μέγιστης έπιτυχίας του όφειλεται κατά πρώτιστο λόγο στο έξοχο δημιουργικό του ταλέντο, αλλά και στην Ικανότητά του να κατορθώσει να διεκδοθή απόλυτος στη ψυχοσύνθεση και νοοτροπία του τότε γαλλικού κοινού, ώστε το έργο του ν' αποτέλεσε ξεχωριστή παράδοση στη Γαλλία, γιατί διέφερε πολύ από την έπιφραση στην εποχή εκείνη 'Ιταλική μελοδραματική αντίληψη. Έπισης άλλος Ισάκιος συνεχιστής του Λούλυ υπήρξε ο περίφημος Γάλλος συνθέτης **Ραμό**, που κι αυτός έπλοούισε το γαλλικό μελόδραμα με άξιολόγωτα έργα.

Την ίδια άκριβός εποχή ένας άλλος περιώνυμος συνθέτης στην 'Αγγλία ο **Πέρσελ**, προσπαθούσε να δημιουργήση έθνικο μελόδραμα. Παρά την άρχική όμως έπιτυχία που είχε ή προσπάθειά του, ήταν μόνο προσωρινή κι έτσι αναγκάστηκε να περιορισθή στη σύνθεση οργανικής συμφωνικής μουσικής και να εγκαταλείψει την ώραία ιδέα του μελοδράματος.

Η μελοδραματική μουσική στη Γερμανία άκόμα πιο δύσκολα κατορθώσε να έπιβληθή άν και άργότερα από το 1700 και πέρα, κατέλαβε ξεχωριστή θέσι ανάμεσα στον όργανισμό της μουσικής Τέχνης του συνεχώς μεγάλωνε, για να μάς δώση τα άθάνατα μελοδραματικά άριστουργήματά, ένος **Χάιντλ**, ένος **Μότσαρτ**, ένος **Μπέτοβεν**, ένος **Βέμπερ**, που άκόμα σήμερα κοσμούν το ρεπερτόριο τών μεγαλύτερων λυρικών θεάτρων του κόσμου.

Στο τέλος του 18' αιώνα άρχίζουν να διαφαίνωνται έμμονες προσπάθειες προς άλλες κατευθύνσεις της μελοδραματικής Τέχνης. Νέα όργανα πλουτίζουν την όρχηστρα του μελοδράματος: έμφανίζεται στενότερη ή συνεργασία ποιητικού κειμένου (λιμπρέττο) και μουσικής, πιο άδρες άκούονται οι κύριες μελωδίες και ή έξελξιμένη αυτή μορφή του μελοδράματος έπιβάλλεται ήδη όριστικά σαν θεατρικό είδος και διατηρείται σχεδόν μιά πεντηκονταετία. 'Ετσι, άνέτειλλε μιά νέα περίοδος για το μελόδραμα, που κατέκτησε το παγκόσμιο μουσικό στερέωμα, και δημιουργήσε φανατικούς όπαδούς και θιασώτες. Στην 'Ιταλία αναγείρονται πολλά καινούργια λυρικά θέατρα, και φημισμένοι συνθέτες δημιουργούν έξοχα μελοδράματα όπως πρώτα οι **Ροσσίνι**, **Μπελλίνι**, **Ντονιτσέτι**, κι έπειτα οι **Βερνι**, **Πουτσίνι**, **Λεονκαβάλλο**, **Μασκάνι**, κ.θ. Στη Γαλλία έπίσης διαρκώς το μελόδραμα κερδίζει έδαφος και άποκτά θερμούς όποστηρικτές, συνθέτες δέ όπως οι **Όμπέρ**, **Τομώ**, **Μεγιερμπερ** κι άργότερα ο **Γκουνώ**, **Ντελίμπ**, **Μπιζέ**, **Μασνέ**, **Μπρυώ**, **Σαρπαντιέ** κ.θ., πλουτίζουν τη μελοδραματική φιλολογία με όπερόχα και έμπνευσμένα έργα. Άκόμα και στη Ρωσία άρχίζει το κοινό να δείχνη μεγάλο ένδιαφέρον για το μελοδραματικό μουσικό είδος με έπακεραλή τον όνομαστικό συνθέτη **Γκλίνκα**, κι έπειτα την ένθικιστική όμάδα τών «έντες» συνθετών **Κουί**, **Μπαλακίρεφ** **Μποροντί**,

Μουσσόργσκυ, **Ρίμσκυ Κόρσακωφ**, κι έπειτα τόν **Τσαϊκόφσκυ**. Το μελόδραμα τελικά καταλαμβάνει έξέχουσα θέσι άνάμεσα στις διάφορες άλλες έκδηλώσεις της Τέχνης.

Πολλές προσπάθειες διαρθρώσαν του μελοδράματος έγναν από διάφορους, μα την πιο σοβαρή άνατροπή στις βασικές άρχές του έπιφέρει στα μέσα του 19' αιώνα ο **Ριχάρδος Βάγκνερ** ο όποιος στο σύγγραμά του «Μελόδραμα και Δράμα» (1851) με τις νέες του βασικές, κηρύσσει την επανάσταση στη μέχρι τότε μουσική μορφή του μελοδράματος.

'Ενώ, δηλαδή καθώς προείπαμε, μέχρι τότε στα μελοδράματα ή όρχηστρα συνεπλήρωνε με άπλη συνουδεία τη σκηνή από την όποια οι ήθοιοι (άοιοι) έδιναν με μελωδίες τη δράσι, τώρα ή μουσική άρχίζει να σχολιάζει το δράμα αυτό καθ' έαυτό, να μπαινί βασικά στην όπóθεσι, να σχολιάζει κάθε γεγονός, να συμπληρώνη τούς ήρωες, να συμμετέχη με αυτούς. Η μελωδία παίδει πια να παίζη προτείνοντα ρόλο (κατάργηση της άριας) και άνάλογα φθάνει να έρμηνεύη το κάθε τι.

Έίνυι μάλύ φυσικό και καθαρά άνθρώπινο, γράφει στο σύγγραμά του, μόνο με μιάν ολοκληρωτική ένωση μουσικής και ποίησης να γεννηθή το μουσικό δράμα, νέο μουσικό είδος. Διότι, όπως λέγει ο τιτάνειος φιλόσοφος συνθέτης **Βάγκνερ**: «Η μουσική είναι γυναικεία, και σαν γυναικεία χρειάζεται άνδρα για την συμπλήρωση του προορισμού της, κι ο έμψυχώτης της αυτός είναι ο ποιητής».

Προεβείθε ότι ή μουσική πρέπει να μιλή, να δρά όσο και ή ποίηση. Εισάγει δέ συγχρόνως και τα έξαγγελτικά θέματα (**Λάιτ - μοτιφ**) τα όποια παριστάνουν και έκφράζουν ιδέες και συναισθήματα, πρόσωπα και πράγματα, είναι δέ τα θέματα αυτά όχι άύστοιτελις άπλές μελωδίες, αλλά και συνδένονται με το μουσικό σύνολο και συμπλέκονται με την έλη πλοκή του ποιητικού κειμένου. Έγκαινιάζεται έτσι σοβαρά ή περιγραφική μουσική.

Τά δύο αυτά τόσον άντίθετα είδη του μελοδράματος (άρχικός και βαγκνερικός τύπος) κυριαρχούν μέχρι σήμερα, με διάφορες φυσικά προσθήκες και μικροτροποποιήσεις από όπαδούς τών σχολών αυτών, που ένς από τούς κυριότερους είναι ο διάσημος σύγχρονος Γερμανός συνθέτης **Ριχάρντ Στράους**.

'Ενα νέον είδος μελοδράματος μάς έμφανίζει έπίσης ο μεγάλος Γάλλος έμπροσιονιστής συνθέτης **Κλωντ Ντεμισού**. Τόν τόπο αυτών του μελοδράματος, μουσικοδράματος μάλλον, τόν δίνει με το έργο του «Πελλέας και Μελισάνθη» όπου ή από σκηνής δράσι είναι σαν μουσική άπαγγελία, ή δέ όρχηστρα έχει όλο το βάρος του ίδεολογικού και συναισθηματολογικού περιεχομένου του έργου. Συνεχιστές του είδους αυτού είναι πολλοί σύγχρονοι συνθέτες όπως οι **Γγκορ Στραβίνσκυ**, **Χόνεγκερ**, **Ζάκ Ίμπέρ**, **Ντάριους Μιλώ**, κ.α.π.

Όπωσόηποτε, το μελόδραμα είναι μιά βασική βαθμίδα για τη μουσική μόρφωση και διαπαιδαγώγηση του κοινού, γιατί με τά μέσα που χρησιμοποεί κάνει πιο νοητή και προσιτή στούς πολλούς κάθε έννοια και έπιδωει της μουσικής, σαν ύψηλης Τέχνης, ολοκληρωμένης, κι άνώτερης όπως είναι σχετιζόμενη μ' όλες τις άλλες καλές Τέχνες.